

керівником практики або обговорити з іншими студентами, зібравшись за допомогою Google Meet.

Отже, можна передбачити, що викладання ортопедичної стоматології розвиватиметься за рахунок інноваційних технологій навчання, а використання традиційних технологій для досягнення освітніх цілей буде замінено, де це доречно, онлайн-освітою. На даному етапі конкретним кроком у цьому напрямі може бути використання відео платформи YouTube в педагогічному процесі з ортопедичної стоматології, що дозволить здобувачам вищої освіти отримати глибший, локальний і глобальний освітній досвід.

Список використаних джерел

1. Михальченко В. В Україні проведуть масштабну реформу вищої освіти: що зміниться для студентів. *Апостроф*. 2023. 24 жовт. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/society/2023-10-24/v-ukraine-provedut-masshtabnuyu-reformu-vyisshego-obrazovaniya-cho-izmenitsya-dlya-studentov/> 307184 (дата звернення 03.11.2023).
2. Удосконалення сучасних методів викладання на кафедрі ортопедичної стоматології ХНМУ. Дюдіна, І., Томілін, В., Перешивайлова, І., Погоріла, А. *Експериментальна та клінічна стоматологія*. 2019. Грудень. С. 38-42. URL: <https://doi.org/10.35339/ecd.2019.1-2.38-42> (дата звернення 03.11.2023).
3. Ferro A. S., Nicholson K., Koka S. Innovative trends in implant dentistry training and education: a narrative review. *Journal of Clinical Medicine*. 2019. Vol. 8, No 10. 1618. URL: <https://doi.org/10.3390/jcm8101618> (accessed 03/11/2023).
4. Online courses for dentist continuing education: a new trend after the COVID-19 pandemic. Cheng F. C., Tang L. H., Lee K. J. et al. *Journal of Dental Science*. 2023. Vol. 18, No 4. P. 1812-1821. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jds.2023.06.020> (accessed 03/11/2023).
5. Park J. C., Kwon H. E., Chung C. W. Innovative digital tools for new trends in teaching and assessment methods in medical and dental education. *Journal of Educational Evaluation for Health Professions*. 2021. Vol. 18. 13. URL: <https://doi.org/10.3352/jeehp.2021.18.13> (accessed 03/11/2023).
6. Joda T., Bornstein M. M., Jung R. E. et al. Recent trends and future direction of dental research in the digital era. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020. Vol. 17, No 6. 1987. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph17061987> (accessed 03/11/2023).

УДК:378.147:615

Луценко¹ О.А., Петренко² Л.М., Луценко¹ Р.В.
Полтавський державний медичний університет¹, м. Полтава, Україна
Полтавський національний педагогічний університет²
ім.В.Г. Короленка, м. Полтава, Україна

УПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФАРМАКОЛОГІЇ В ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Модернізація вищої освіти в Україні, зокрема медичної в останні роки відбувається досить активно, що обумовлено входженням країни в світову і європейську

освітню та наукову спільноту. В умовах підготовки майбутніх лікарів дисципліна фармакологія займає одне з найважливіших місць на якій ґрунтується професійна діяльність переважної більшості лікарів. Традиційний підхід до викладання фармакології, дисципліни, що динамічно розвивається і оновлюється потребує змін. Зазначається, що в останні роки при підготовці майбутніх лікарів активно залучаються сучасні інформаційно-комунікативні технології та цифрові продукти. Основою успішного вивчення фармакології є запровадження компетентнісного підходу, що виступає підґрунтям для набуття фахових знань, професійних навичок та умінь, способів мислення, поглядів і цінностей, а також інших особистих якостей, що дадуть змогу майбутньому лікарю успішно займатися професійною діяльністю в галузі охорони здоров'я. Зазначаються функції компетентнісного підходу в освітньому процесі. В статті розглянуті фахові компетентності відповідно до стандарту вищої освіти та практичні результати навчання якими повинен оволодіти майбутній лікар. Наводиться сутність формування професійних компетентностей майбутнього лікаря її структури, що знаходиться в основі викладання фармакології у медичних закладах вищої освіти та формує якісну професійну підготовку висококваліфікованого фахівця.

Ключові слова: компетентнісний підхід, фармакологія, медична освіта, майбутні лікарі.

The modernization of higher education in Ukraine, in particular medical education, has been quite active in recent years, due to the country's entry into the world and European educational and scientific community. In the context of training of future doctors, the discipline of pharmacology is one of the most important, on which the professional activity of the vast majority of doctors is based. The traditional approach to teaching pharmacology, a dynamically developing and updated discipline, needs to be changed. It is noted that in recent years, modern information and communication technologies and digital products have been actively used in the training of future doctors. The basis for the successful study of pharmacology is the introduction of a competency-based approach, which serves as the basis for the acquisition of professional knowledge, professional skills and abilities, ways of thinking, attitudes and values, as well as other personal qualities that will allow the future doctor to successfully engage in professional activities in the field of health care. The functions of the competency-based approach in the educational process are noted. The article discusses the professional competencies in accordance with the standard of higher education and the practical learning outcomes that a future doctor should master. The essence of the formation of professional competencies of a future doctor is presented in terms of its structure, which is the basis for teaching pharmacology in medical institutions of higher education and forms the quality professional training of a highly qualified specialist.

Key words: competence approach, pharmacology, medical education, future doctors.

В останні роки в Україні модернізується та реформується вища освіта, зокрема медична. Педагогічна думка не може бути відокремлена від інших дисциплін і зокрема від медицини, яка дає широке підґрунтя для застосування педагогічних знань. Базовою дисципліною при вивченні медицини є фармакологія, яка посідає особливе місце [3, с. 87]. Вивчення фармакології є надзвичайно складним завданням, оскільки вона обґрунтовує дію та призначення ліків при різноманітних захворюваннях [4, с.34]. Традиційний підхід до викладання фармакології, яка містить складний матеріал, що постійно, динамічно оновлюється й доповнюється потребує змін. Існують різноманітні методи навчання, що застосовуються й при вивченні фармакології [2, с. 49]. Також в останні роки активно запроваджуються при вивченні фармакології інформаційно-комунікативні технології такі, як: відеоконференції, вебінари у

режимі реального часу та активно використовуються платформи Facebook Live, Instagram Live, WiziQ, Periscope, Skype, Zoom. Із нашої точки зору й з урахуванням думки інших авторів, найбільш пристосованими й простими в користуванні для проведення навчального процесу є платформи ZOOM і Google Classroom [1, с. 181]. У нашому вузі останнім часом розроблена для навчання (самостійної й позааудиторної роботи) ексклюзивна платформа E-Aristo.

Мета роботи – показати підходи до реалізації компетентнісного підходу при викладанні фармакології в Полтавському державному медичному університеті.

Відомо, що основними характеристиками майбутнього лікаря є його компетентність та мобільність. У цьому, акценти щодо навчальних дисциплін переносяться на процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності здобувача освіти. Головним джерелом ресурсів педагогічного процесу є діяльність самих студентів. Вона проявляється в усвідомленому, зрілому ставленні до навчання.

Компетентнісний підхід можна розглядати не тільки як засіб оновлення змісту медичної освіти, а й як механізм приведення його у відповідність до вимог сучасності. Міжнародний департамент стандартів для навчання, досягнень та освіти визначає компетентність, як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність виконувати завдання або роботу. При компетентнісному підході основною задачею повинна бути компетентнісно-орієнтована освіта, що ґрунтується на комплексному засвоєнні знань та практичних умінь, завдяки чому здобувач освіти реалізує це у своїй професійній діяльності, є мобільним, кваліфікованим і успішно вирішує складні завдання. Відповідно до закону України «Про вищу освіту» – компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, проводити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [5].

Комплекс знань, навичок і ставлень є основою компетентнісного підходу. В педагогічній науці активно відбувається реалізація компетентнісного підходу. Це, вочевидь продиктовано світовими тенденціями, що стосується студентоцентричної направленості організації навчання. На початковому етапі необхідно визначити перелік компетенцій, якими повинен оволодіти здобувач освіти. У майбутніх лікарів професійні компетентності формуються безперервно протягом усього періоду навчання. Розглянемо компетентнісний підхід при вивченні фармакології. Авторський підхід до визначення структури професійної компетентності, що утворюється в процесі вивчення фармакології включає готовність до опанування системи знань з фармакології, здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань, здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги, навички надання екстреної медичної допомоги, здатність до проведення фізіологічних пологів та післяпологового періоду, а також навички з питань контрацепції, зокрема фармакологічної, здатність до ведення медичної документації, готовність до самоосвіти й особистісного зростання, постійного вдосконалення професійного рівня з урахуванням новітніх теорій та практик. На предметних компетентностях

базуються програмні результати навчання, зокрема:

- знати будову та функції окремих органів й систем і організму людини в цілому в нормі, при розвитку патологічних процесів, захворювань; вміти використовувати набуті знання в подальшому навчанні та у практичній діяльності лікаря;
- призначати необхідне лікувальне харчування при лікуванні захворювання, в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т.ч. в польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами;
- визначати характер лікування захворювання (консервативне, оперативне) та його принципи в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, зокрема в польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи й системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами;
- проводити діагностику невідкладних станів та встановлювати діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, в закладі охорони здоров'я), зокрема в умовах надзвичайної ситуації, у польових умовах, в умовах нестачі інформації й обмеженого часу, використовуючи стандартні методики фізикального обстеження та можливого анамнезу, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм;
- визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі встановленого діагнозу в умовах обмеженого часу за допомогою стандартних схем;
- надавати екстрену медичну допомогу за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми;
- організовувати та проводити лікувально-евакуаційні заходи серед населення та військовослужбовців в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. в польових умовах, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення;
- оцінювати загальний стан вагітної, роділлі та породіллі в умовах закладу охорони здоров'я на підставі анамнестичних даних, загального огляду, бімануального, зовнішнього та внутрішнього акушерського обстеження.

Визначати тактику ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду. Проводити консультації з питань планування сім'ї та підбору методу контрацепції на підставі анамнестичних даних, загального огляду й гінекологічного обстеження жінки, використовуючи знання про репродуктивні органи жінки, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм;

- вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів, використовуючи стандартну технологію. Готувати звіти про особисту виробничу діяльність, використовуючи офіційні облікові документи за типовою формою;
- дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

Представлене розуміння сутності утворення професійної компетентності майбутнього лікаря і її структури, що є в основі викладання фармакології у медичних закладах вищої освіти. Освітній процес при викладанні фармакології повинен сформувавши якісну підготовку висококваліфікованих фахівців, що повинно гуртуватися на безперервному покращенню змісту й впровадження новітніх форм і технологій вивчення фармакології спираючись на європейські та світові освітні та медичні стандарти. Вочевидь, дидактичні основи навчання фармакології повинні бути співставні з розвитком фармацевтичної та медичної науки та індустрії.

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання при викладанні педіатричних дисциплін: виклики часу / О.М. Платова, Т.В. Стоєва, О.В. Тіткова. *Медична освіта*. 2021. № 4. С. 52–56.
2. Науково-методичні основи викладання фармакології лікарських засобів, що впливають на процеси згортання крові / Н. І. Волощук, О. М. Денисюк, В. В. Данильчук, С. В. Біговщиць. *Медична освіта*. 2016. №3. С. 48-51.
3. Чечотіна С.Ю. Актуальність упровадження міждисциплінарної інтеграції при вивченні фармакології. *Український стоматологічний альманах*. 2013. №4. С. 86-89.
4. Effects of seminar teaching method versus lecture-based learning in medical education: A meta-analysis of randomized controlled trials / Н. L. Zeng, D. X. Chen, Q. Li, X. Y. Wang *Med. Teach*. 2020. Vol. 42, P. 1343-1349. 10.1080/0142159X.2020.1805100.
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

УДК: 378.14:61

**Люлька О.М., Кравців М.І., Дудченко М.О.,
Ляховський В.І., Немченко І.І., Лисенко Р.Б.,
Краснов О.Г., Городова-Андрєєва Т.В.**

Полтавський державний медичний університет, м. Полтава, Україна

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Обов'язковою умовою успішного навчання в закладі вищої освіти є створення безпечного освітнього середовища з урахуванням інтересів та потреб кожного учасника навчального процесу. Складовими частками безпечного освітнього середовища є: фізична,